

TELE2 MAGASIN #02 2023

Magasin för fastighetsägare, bostadsrättsstyrelser och samfällighetsföreningar

DIGITAL SÄKERHET

Lekfull bransch i
teknologisk framkant

Garanterat
uppkopplad

Valter Skarsgård
som hockeylegendar
i ny serie på Viaplay

Trygghet och ny teknik

KÄNNER VI OSS TRYGGA och säkra tar vi lättare in information, kan utvärdera, tar kloka beslut och rör oss framåt. Som kund till Tele2 vill jag att du och alla boende i Tele2-hus ska känna en sådan trygghet, till exempel i att alltid kunna vara uppkopplad. Jag är stolt över att vi nu kan erbjuda bredbandsgaranti med såväl uppkopplingsgaranti som surf- och flyttgaranti för bredbandet hemma - det ska alltid gå att surfa, fast eller mobilt.

CYBERSÄKERHET är en annan trygghetsfråga, men på en annan nivå. Trots hög digitalisering i Sverige är medvetenheten om verkliga cyberhot i samhället låg. I detta nummer kan du läsa mer om hur du skyddar din verksamhet och data. Förhoppningsvis får du nya insikter från intervjun med Riksbyggens Per Karmteg och Rambolls säkerhetschef Dennis Lindberg. Behöver du mer hjälp så finns vår Fastighetsägarservice alltid till din tjänst. Vi förmedlar ny teknik, smarta tjänster – och trygghet.

Trevlig läsning!

KJELL JOHNSEN

VD, TELE2

CRILLE FORSBERG/VIAPLAY

04 GARANTERAT UPPKOPPLAD

Med en ny uppkopplingsgaranti ger Tele2 sina kunder ökad trygghet.

06 SÄKRA SYSTEMEN

Ta cyberhoten på allvar och öka medvetenheten om cybersäkerhet. Per Karmteg på Riksbyggen och Dennis Lindberg på Ramboll ger goda råd.

12 ROBOTAR I VÅR TJÄNST

Från Ismail al-Jazari på 1200-talet till polisrobotar i New York.

15 LEKFULL BRANSCH I FRAMKANT

Ta oss på allvar, vi kan bidra med mycket, säger Johanna Nylander på Dataspelebranschen.

18 PREMIÄR FÖR SERIE OM SALMING

Valter Skarsgård spelar en ung Börje Salming i ny serie på TV3 och Viaplay.

Tele2 Sverige AB tele2.se

Box 62, 164 94 Kista

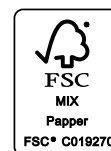
Tel Fastighetsägargruppen: 90 333

Mejl: fastighetsagare@tele2.se

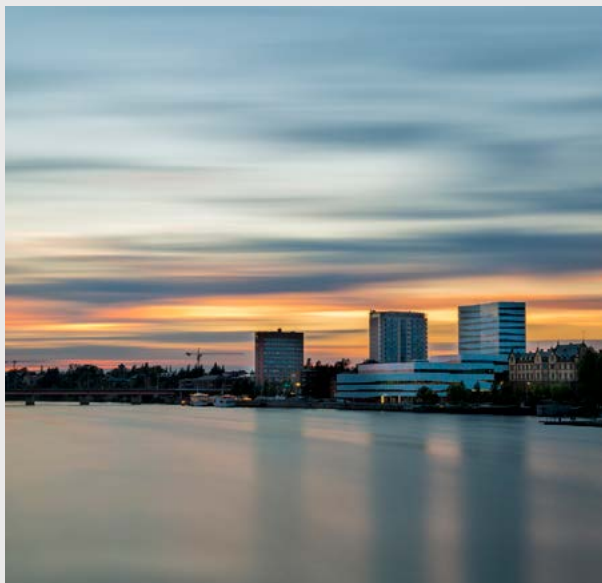
Ansvarig utgivare: Stefan Petersson, Tele2

Produktion: Mild Nygren AB Form: A Bit Graphic

Klimatneutralt tryck: Billes ISSN 2000-9127

NIKLAS EMMOTH

ISTOCK

STADSKÄRNOR SOM UTVECKLAS

→ Branschorganisationen Fastighetsägarna har nyligen mätt ytan av Sveriges stadskärnor och hur de utvecklas i sin rapport Cityindex Sverige 2023. En stadskärnas avgränsning baseras på tätheten av kommersiella verksamheter och boende, mixen av affärer, hotell, kaféer och restauranger samt bostäder. Sedan den förra mätningen för tre år sedan har stadskärnornas yta ökat med sju procent, främst små och medelstora stadskärnor. En trend som syns är att distansjobbandet har bidragit till att fem nya stadskärnor tillkommit vilka även kvalat in direkt som medelstora städer. Gemensam nämnare är att de alla ligger inom pendlingsavstånd till en större stad.

– Nya gränsdragningar kan också visa hur specifika stadsutvecklingsprojekt har påverkat och utvidgat eller förflyttat gränsen, säger Christina Friberg, expert stadsutveckling hos Fastighetsägarna.

5,4 miljarder människor i världen är nu online. Antalet har ökat med 100 miljoner människor senaste året och antalet som är uppkopplade är det högsta hittills.

(FN-organet ITU)

REDO ATT ÖKA INVESTERINGAR I INNOVATION

→ 93 procent av de svenska beslutsfattare inom IT och teknik som deltog i en global undersökning gjord på uppdrag av Cisco, svarade att budgeten för forskning och utveckling inom IT kommer att öka de kommande två, tre åren. Undersökningen, State of Global Innovation, handlar om teknologier och trender inom IT och teknik som främjar innovation. 18 400 beslutsfattare inom IT och teknik från 34 länder svarade. De områden som man förutser har stor påverkan på den egna verksamheten är generativ AI, intelligenta system, nästa generations nätverk och nya cybersäkerhetslösningar.

(offentligaaffärer.se, newsroom.cisco.com)

SOLENERGI EXPLODERAR INOM EU

→ Målen för solenergis tillväxt för 2030 inom EU förväntas överstigas i förtid. 41 gigawatt av ny solenergi adderades under förra året, en ökning med 40 procent från 2021. 23 länder förväntas nå sina mål för solinstallationer redan 2027. Det som driver utvecklingen, förutom miljömål om minskade koldioxidutsläpp, är en mer kostnadseffektiv produktion av solpaneler, främst i Kina, och att många länder vill minska sitt beroende av rysk energi. För att drivkraften att satsa på solenergi inte ska minska krävs nu mer avancerade lagringstekniker och en förbättring av nätinfrastrukturen.

(Warp News)

Garanterat uppkopplad

Nu lanserar Tele2 en uppkopplingsgaranti som garanterar uppkoppling till det fasta nätet. Trots stabil teknik och infrastruktur kan även det fasta nätet svaja, men nu kommer innovationen som ökar tryggheten för kunderna.

Text **GUNILLA MILD NYGREN** Foto **SAMUEL UNÉUS**

4

– VI HAR LYSSNAT på kundernas behov och det känns väldigt bra att kunna erbjuda den här tjänsten, säger Felicia Andersson, operationell produktchef för bredband på Tele2.

Hon har sedan i början av 2023 varit övergripande projektledare för utvecklingen av Tele2:s nya uppkopplingsgaranti. Ett projekt som involverat drygt hundra personer och pågått under lång tid i samarbete med externa leverantörer. Tele2 är först i Sverige med en liknande lösning som kombinerar både fast och mobil teknik.

– Tele2 är den första operatören som levererar en sådan här innovativ router. Tekniken har i sig funnits tidigare, men här är den anpassad till vår teknik och våra system. Affärs- och teknikteamen har jobbat tätt ihop, både internt och med våra leverantörer av hårdvara, för att krävställa, testa och se till att vi levererar en så bra lösning som möjligt.

I en undersökning baserad på 501 svar bland svenskar i åldrarna mellan 18 och 75 ansågs det största störningsmomentet i vardagen vara att bilen inte startar på morgonen. Att bredbandet hemma inte fungerar kom på andra plats.

Mer än en tredjedel av dem som svarade tycker att avbrotten leder till frustration eller ilska över att inte kunna vardagssurfa, spela onlinespel eller följa sina favoritserier.

– Resultatet säger något om hur viktigt det är med en störningsfri uppkoppling i alla lägen. Det ger kunderna en stor trygghet att vi nu kan garantera att de alltid är uppkopplade mot sitt fasta bredband hemma, säger Felicia Andersson.

SOM ETT FÖRSTA steg är det kunder som köper Bredband 500 eller högre bredbandshastighet som utan kostnad får uppkopplingsgarantin. Tekniken fungerar både för Fiber-Koax och FiberLAN-anslutningar. Tillsammans med routern ingår en USB-sticka som ska sitta i routern. Blir det en störning på den fasta bredbandsuppkopplingen så kopplar routern över till det mobila nätet inom en minut helt automatiskt. Wifi fungerar som vanligt och när störningen är borta så kopplar routern tillbaka till det fasta nätet igen. En sömlös upplevelse.

– Och blir det strömavbrott kan man använda USB-stickan direkt i datorn, om den har batterikraft kvar,

3 MEST IRRITERANDE OM BREDBANDET GÅR NER

- 32% Att inte kunna använda streamingtjänster
- 17% Att inte kunna surfa på dator eller surfplatta
- 15% Avbrutna jobbmöten

Undersökning gjord augusti 2023 i Norstats Sverigepanel, baserad på 501 svar, 18–75 år.

och vara fortsatt uppkopplad, berättar Felicia Andersson.

I HENNES ROLL ingår att se till att Tele2:s produktportfölj inom bredband fungerar.

– Vi fortsätter att utforska nya möjligheter och att utveckla tekniken ytterligare. I nästa steg hoppas vi kunna erbjuda uppkopplingsgarantin till alla kunder, även de som väljer hastigheter under 500 Mbit/s. Vi har sett att det här är en attraktiv produkt för våra kunder – den löser ett problem och ger trygghet. •

Störningsfri uppkoppling är viktigt för våra kunder. Uppkopplingsgarantin ger ökad trygghet, säger Felicia Andersson, operationell produktchef för bredband på Tele2.

FAKTA | TELE2 UPPKOPPLINGSGARANTI

→ Uppkopplingsgaranti ingår när man köper abonnemangen Bredband 500, Bredband 600, Bredband 1000 och Bredband 1200. Tjänsten innebär att om din router tappat uppkopplingen via det fasta nätet så kopplas routern upp på det mobila nätverket inom en minut så att du kan fortsätta surfa via ditt wifi.

- USB-stickan fungerar i routers för FiberKoax, Wifi Hub C4 och för FiberLAN, Wifi Hub L2.
- Det går att uppgradera sitt befintliga abonnemang med uppkopplingsgarantin – kontakta kundservice för mer information.
- Gruppavtalskunder kan uppgradera sitt avtal till Bredband 500 och uppåt och då välja uppkopplingsgarantin.
- Gäller ej företagsabonnemang.

TRYGGARE MED FAST OCH MOBILT

→ Mer trygghet om du har både fast och mobilt bredband med Tele2:

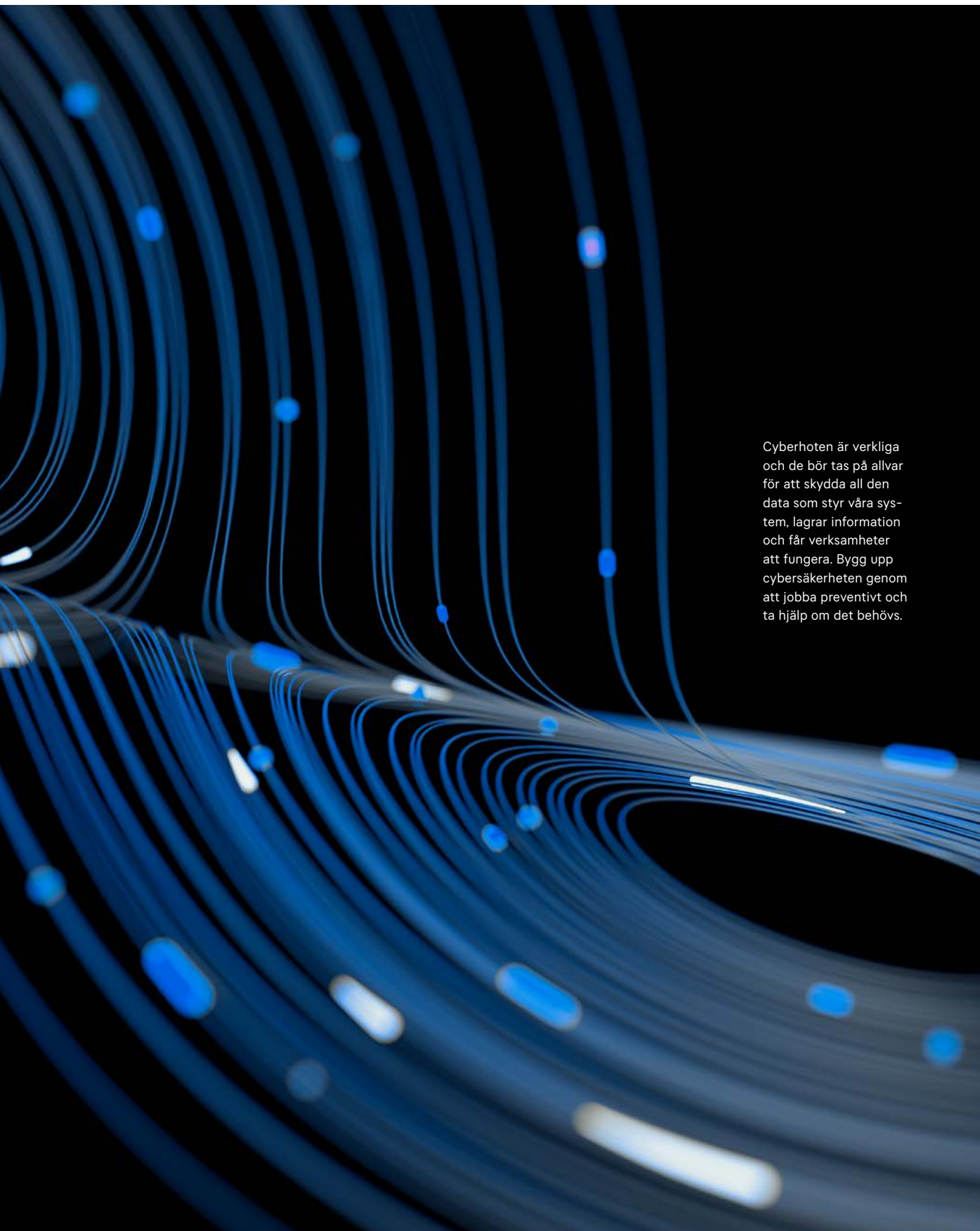
SURFGARANTI Om du får avbrott på ditt fasta bredband, kontakta kundservice så läggs obegränsad mobildata på alla dina mobilabonnemang från Tele2.

FLYTTGARANTI Om du flyttar, anmäl flytten till kundservice så säkrar Tele2 upp med obegränsad mobildata i 30 dagar tills du har kommit i ordning.

Säkra systemen

Hackare och utpressare som tar kontrollen över låssystem och bostadskö, larmsystem och ventilation. En mardröm för vilket fastighetsbolag eller bostadsrättsförening som helst. Nu behöver vi alla öka medvetenheten kring cybersäkerhet. Ta cyberhoten på allvar, konstaterar samstämmiga experter.

Text **HENRIK LENNGREN** Illustration **ISTOCK**

Cyberhoten är verkliga och de bör tas på allvar för att skydda all den data som styr våra system, lagrar information och får verksamheter att fungera. Bygg upp cybersäkerheten genom att jobba preventivt och ta hjälp om det behövs.

DIGITALISERINGEN sträcker sig till varje hörn av vår vardag – från de appar vi använder dagligen till de avancerade system som styr våra moderna fastigheter.

Vi kan redan nu reglera uppvärmning, säkerhet och belysning av en hel fastighet från en enda enhet. Eller att med hjälp av modern teknik skapa en smart byggnad som är både energieffektiv och intuitivt anpassad till de boendes behov.

Men med den verkligheten följer nya hotbilder. För medan den tekniska utvecklingen rusar framåt, hur står det egentligen till med vår digitala säkerhet?

Cybersäkerhetsnivån i Sverige är relativt låg. Vi ligger i topp när det gäller digitalisering, men i botten när det gäller säkerhet. Och det är inget som förvånar Per Karmteg, IT- och digitaliseringschef på Riksbyggen.

– Nej, tyvärr inte. Sverige som nation har länge varit förskonad från oroligheter, men alla vet att i omvärlden och i vårt land så lever vi nu i en annan tid. IT-attacker ökar, men säkerhetsinsatserna hänger inte med den snabba digitaliseringen. Vi har varit naiva, haft för lite fokus på IT-säkerhet och inte lagt tillräckligt med resurser inom detta område, säger han.

Enligt Per Karmteg är Sveriges fastigheter generellt sett inte tillräckligt skyddade mot digitala intrång.

– Det finns fortfarande fastigheter med lokala datorer med kända användarnamn och lösenord som inte byts ut, datorerna är inte heller alltid skyddade med antivirus och uppdateras inte med säkerhetsuppdateringar. Det är den värld vi kommer ifrån. Det innebär stora risker med säkerhetshål som kan utnyttjas genom gamla och sårbara program, men det finns också nya cyberrisker med alla nya molntjänster och uppkopplade enheter i fastigheterna, påpekar han.

FASTIGHETER digitaliseras alltmer och fler tjänster och system blir uppkopplade, allt från passagesystem, larm och ventilation till belysning och informationstavlor. Därför, menar Per Karmteg, gäller det att

skydda sitt nätverk genom en brandvägg och allra helst att nätverket segmenteras så att "lyckade" intrångsförsök isoleras och inte kan sprida sig vidare i nätverket och skapa större störningar.

– Teknikrum i fastigheterna bör skyddas med kontrollerad åtkomst, och det bör finnas klara rutiner för systemåtkomst. Historiskt har få fastighetsägare haft kontroll på detta och i takt med att digitalisering ökar och det blir fler installerade system och uppkopplade enheter så ökar riskerna.

EN KNIXIG fråga som många fastighetsägare ställs inför just nu är hur man kan digitalisera mer utan att kompromissa med säkerheten. Dennis Lindberg, säkerhetschef på konsultföretaget Ramboll, betonar vikten av att göra en grundlig analys.

– Man bör fråga sig vad som är absolut nödvändigt för att verksamheten ska fungera ur ett digitalt perspektiv, och vad som absolut inte får gå fel. Med den förståelsen kan man sedan bygga robusta system och skydd. Men kulturen är lika viktig. Ett fastighetsbolag, oavsett storlek, består av människor som jobbar där. Du kan ha hur mycket rutiner som helst, men om inte medarbetarna följer dem trots att de är genomtänkta och enkla att följa, så faller allt. Man behöver lägga kraft på att ha sin säkerhetskultur på plats.

Att förstå och prata om säkerhetskulturen är en sak, att sätta den i praktiken är en annan: Vilka steg tar ni för att garantera säkerheten i era projekt?

– Vi inleder alltid med en tät dialog med våra kunder så att vi förstår varandras säkerhetsbehov, och där ingår cybersäkerhet. Vi rekommenderar våra kunder att ha en proaktiv inställning, att vara redo både för att förebygga hot och för att hantera dem om de uppstår. Det är avgörande att skydda och säkerhetskopiera sin information. Om man utsätts för en större attack är det viktigt att redan ha en plan för hur man ska hantera situationen och fortsätta verksamheten. Så vi förbereder oss alltid med tanken: "Om något händer, då gör vi så här".

→

Du kan ha hur mycket rutiner som helst, men om inte medarbetarna följer dem trots att de är genomtänkta och enkla att följa, så faller allt.

FAKTA | SÅ SKYDDAR DU DIN INFORMATION FRÅN INTRÅNG

- UPPDATERAD MJUKVARA: Se till att din utrustning, datorer och andra uppkopplade enheter har den senaste mjukvaran.
- AKTIVT VIRUSSKYDD: Använd pålitliga antivirusprogram för att skydda dina system.
- LOGGNING: Logga händelser för att upptäcka onormala aktiviteter.
- SÄKERHETSKOPIOR: Ha regelbundna back-ups av all viktig information och system för att kunna återställa din miljö vid ett ransomware-angrepp.

Källa: Karl-Erik Svedin,
Security advisor Tele2

Per Karmteg, IT- och digitaliseringschef på Riksbyggen, vill se mer fokus på cybersäkerhet inom fastighetsbranschen.

BRA ORD ATT KÄNNA TILL KRING CYBERSÄKERHET:

RANSOMWARE

Digital utpressning där ett skadligt program låser eller krypterar data i syfte att begära en lösensumma för att ge åtkomsten tillbaka.

PHISHING ELLER NÄTFISKE

Ett bluffmejl eller en bluffsajt som gör det möjligt för någon att få känslig information från dig om du klickar på länkar i mejlet eller besöker sajten.

Var redo, både för att förebygga hot och hantera dem som uppstår, säger Dennis Lindberg, säkerhetschef på Ramboll.

Det viktiga är att hålla informationen säker, tillgänglig och korrekt och ibland även kunna spåra den. Med dessa principer kan man bättre skydda sin information.

DENNIS LINDBERG, RAMBOLL

PER KARMTEG på Riksbyggen är inne på en liknande tankebana:

- IT-säkerhet bör vara med redan från början när man planerar utvecklingsaktiviteter och upphandlar tjänster och system. Det är en kunskapsfråga, men också en ledningsfråga att följa upp säkerhetsarbetet och se till att säkerhet får tillräckligt med resurser. Det bör finnas rutiner för behörighetshantering av fastighetssystemen och IoT-enheter och hur dessa enheter ansluts på ett säkert sätt.

Bortom företagets ansvar, hur ser det ut för de boende? Vilket ansvar har de när det gäller digital säkerhet?

- De bör vara aktiva och ställa frågor och krav på sina fastighetsförvaltare. Det är viktigt att IT-säkerhet diskuteras i bostadsrättsföreningarnas styrelser: kontrollera till exempel att fastighetens nätverk är säkert, att viktiga system är skyddade och att det finns backup-lösningar. Det är ett kontinuerligt arbete att jobba med IT-säkerhet eftersom det ständigt kommer nya hot och sårbarheter.

RIKSBYGGEN HAR HAFT intrång i sina egna system - men inga som har spridit sig.

- Vi har med hjälp av tekniska skydd och utbildad personal lyckats stoppa intrång från att skapa någon märkbar skada i verksamheten eller hos våra kunder.

Även Dennis Lindberg vittnar om ett komplicerat hotlandskap.

- Vi har en stor organisation som jobbar med det här, och det är vi ju egentligen inte unika med. Varje månad utsätts stora och medelstora företag för hundratusentals olika försök till angrepp eller ingrepp för att få åtkomst till information. Vi utsätts hela tiden, men vi har verktyg för att hantera det, säger han.

Vad är riskerna om man inte skyddar sig?

- Många fastighetsbolag har tillgång till personuppgifter för många människor, och en läcka av

sådan information kan strida mot GDPR eller andra regelverk. Fastighetsägare som också driver verksamheter, som stora fabriker eller teknikföretag, har industriella informationssystem där störningar kan ha stora följder för både företaget och allmänheten.

ENLIGT DENNIS LINDBERG varierar fastighetsbranschens respons på cyberhot beroende på vilken del av sektorn det handlar om.

- Inom den del där kommunala och statliga fastigheter finns har man arbetat mer aktivt med dessa frågor och mognar ständigt inom området. Där ser jag att utvecklingskurvan är positiv. På den privata sidan har kraven inte varit lika tydliga, men de kommer sannolikt att skärpas. Det finns en stor marknad som ännu inte är reglerad, och dessa aktörer utsätts också för cyberhot eftersom de har både finansiella tillgångar och kritisk information.

Är organiserad brottslighet ett hot när det gäller cyberattacker i Sverige idag?

- Ja, dessa kriminella organisationer syftar till att tjäna pengar, antingen genom ransomware-attacker eller genom att stjäla och sälja information. Dagens kriminella nätverk fungerar ofta som "crime as a service", där man kan köpa specifika tjänster från specialiserade grupper, som att stjäla data eller genomföra en ransomware-attack. Det är en verksamhet som växer i skala och effektivitet, säger Dennis Lindberg.

Varje fastighetsbolag bör reflektera över den egna verksamheten och vilken information man besitter. Bestäm vad som inte får gå förlorat eller avslöjas.

- Baserat på vad man kommer fram till bör man sätta in lämpliga skyddsåtgärder, som back-ups eller andra åtgärder för att öka sin motståndskraft mot cyberattacker. Det viktiga är att hålla informationen säker, tillgänglig och korrekt, och ibland även kunna spåra den. Om man förstår och jobbar med dessa principer kan man bättre skydda sin information. •

Robotar i vår tjänst

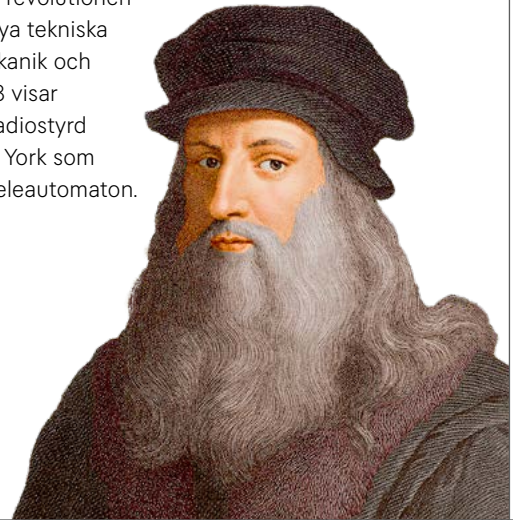
I alla tider har vi byggt mekaniska ting och automatiserat saker, både för nöjes skull och för att lösa praktiska uppgifter. Med artificiell intelligens känns nu möjligheterna obegränsade, liksom utmaningarna.

Här är några axplock om hur mekanik blev robotik.

EN MEKANISK RIDDARE

→ Konstnären och uppfinnaren Leonardo da Vinci gjorde kring år 1495 den första kända roboten i mänsklig skepnad i Europa. En mekanisk riddare i full rustning som kunde röra sig med hjälp av remskivor och kablar.

Den industriella revolutionen ger mängder av nya tekniska framsteg med mekanik och ångmaskiner. 1898 visar Nikolas Tesla en radiostyrd miniatyrbåt i New York som han kallar för en teleautomaton.

1495-1899

1200-TALET

MEKANISKA TING

→ ÅR 1206 skriver den arabiske ingenjören och uppfinnaren Ismail al-Jazari en bok som beskriver ett femtiotal olika mekaniska ting och han konstruerade bland annat ett "robotband" som spelade och underhöll på fester. Al-Jazari kallas ofta fadern av robotiken.

1900-1969

ARTIFICIELLA MÄNNISKOR

→ ORDET ROBOT kommer från tjeckiskans robota, som betyder slavliknande arbete och myntades 1921 av den tjeckiska författaren Karel Capek i pjäsen R.U.R – Rossum's Universal Robots. Den handlar om artificiella människor byggda på fabrik av människor för att bli deras slavar. Men robotarna gör uppror och tar över världen.

1954 utvecklas den första programmerbara robotarmen för industrin, Unimate, som lyfter tunga och heta bildelar på General Motors fabrik i New Jersey.

I mitten av 1950-talet tar forskningen kring AI, artificiell intelligens, fart och AI blir ett begrepp.

UTVECKLINGEN EXPLODERAR

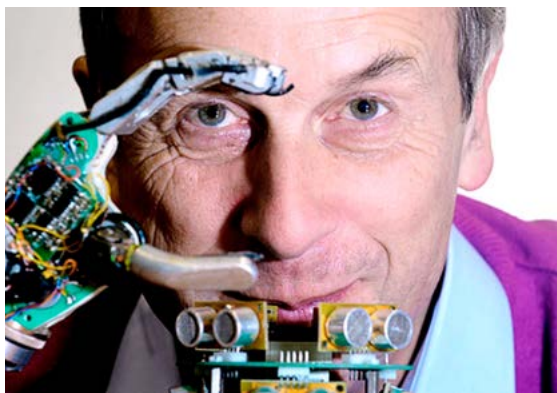
→ **DATORTEKNIKEN** exploderar och så även utvecklingen av robotar. 1973 byggs världens första humanoid, en människoliknande robot, Wabot 1 på universitetet Waseda i Japan. Wabot kan kommunicera på japanska, gå och ta upp saker med sina händer.

1975 kommer den första Star Wars-filmen och droiderna R2-D2 och C-3PO, blir folkära idoler. I den verkliga världen landar roboten Sojourner på Mars 1997 och återvänder med enorma mängder information. En soldriven robot-gräsklippare lanseras 1995 av Husqvarna.

1970–1999

2000–2010

DEN FÖRSTA CYBORGEN

→ **DET FÖRSTA** systemet för robotkirurgi godkänns av amerikanska myndigheter. 2002 blir professorn i cybernetik Kevin Warwick den första cyborgen (utanför filmvärlden) genom att kontrollera elektronisk utrustning med sitt nervsystem via en elektrod i sin arm.

2005 föds Big Dog, en fyrfotad robot som kan gå genom svår terräng, klättra brant uppför och springa med extremt tung packning.

ONUR BINAY

ROBOT BLIR ÅRETS JULKLAPP

→ **I TAKT MED** utvecklingen av artificiell intelligens och digital infrastruktur ökar forskningen kring att skapa robotar med kognitiv förmåga, till exempel för att utföra hushållssysslor. EU-projektet RoboEarth skapar en molntjänst, ett internet för robotar, där de kan dela kunskap med andra robotar. Robotarna lär sig också genom att titta på människor som utför en viss syssla. 2015 blir robotdammsugaren Årets julklapp. Dansaren Fredrik Benke Rydman har en robot som danspartner i föreställningen Våroffer för att gestalta samspelet mellan människa och robot.

2011–2020

2021–

FRAMTIDA FRÅGOR

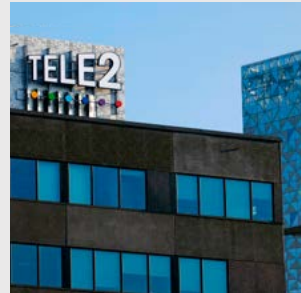
→ **ROBOTAR SOM** klipper gräs och dammsuger har blivit vanliga i våra hem och allt oftare ser vi robotar som jobbar på restauranger. Rekruteringsroboten Tengai är en humanoid som intervjuar den som söker jobb. Vi skriver personliga brev och mycket annat med hjälp av AI och ChatGPT. I New York patrullerar polisroboten K5, en äggformad hjulgående robot, Times Squares tunnelbanestation om nätterna.

Robotar har fortfarande svårt att tänka nytt, kreativt eller att lösa konflikter. Hur vi väljer att använda tekniken framöver återstår att se.

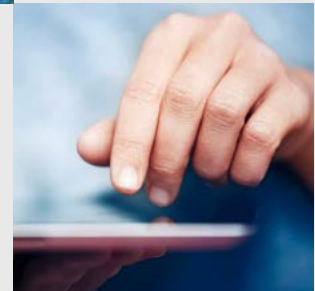

FURHAT

ISTOCK

FREDRIK PERSSON

ARMAN ZHENIKEV

SÄKER OCH SMART FASTIGHET MED TELE2

→ En uppkopplad fastighet har alla förutsättningar att bli en smart och säker fastighet. Dagens teknik gör det möjligt att optimera drift och andra funktioner, men ökar också riskerna. Som kund hos Tele2 har du möjlighet att få hjälp med frågor kring riskbedömning och kompletta lösningar för att höja IT-säkerheten.

Tele2, tillsammans med sina utvalda partners, hjälper även fastighetsägare och bostadsrättsföreningar framåt på deras digitala resa. Ett exempel är att steg för steg knyta samman information i en digital plattform som underlättar förvaltning och drift och på sikt ger besparingsmöjligheter. Med en digital plattform kan olika aktörer använda fastighetens data med ett öppet gränssnitt, på ett säkert sätt men utan att befintliga system begränsar möjligheterna.

→ KONTAKTA din lokala Tele2-representant, ring 90 333 eller mejla Fastighetsägarservice för mer information om Smarta Fastigheter.

3,5 miljoner blockeringar av övergreppsmaterial på barn har genomförts av Tele2 under 2023.

TELE2 I TOPP FÖR TRANSPARENS

→ Vartannat år undersöker miljökonsultbolaget 2050 Consulting hur transparenta storbolagen på Stockholmsbörsen är i redovisningen av sitt klimatarbete. I år toppas listan av Tele2 som har klättrat 66 placeringar sedan förra rapporten. Några av de nyckelfaktorer som krävs för att få höga poäng är att man redovisar sina växthusgasutsläpp transparent samt att utsläpp i värdekedjan (Scope 3) inkluderas i såväl redovisning som målsättning. Hållbarhetschef Erik Wottrich säger att Tele2 vill vara ledande inom klimatarbetet och är glad att den transparens som eftersträvas rankas så högt.

TV, SAMHÄLLE & FILTERBUBBLOR

→ Hela 94 procent av alla svenskar tar del av samhällsnyheter och den främsta källan till dessa är tv-kanaler, det visar den årliga studien om svenska folkets internetvanor. 63 procent använder främst tv-kanaler som nyhetskälla, därefter kommer nyhetsappar och webbplatser. Svenskarna känner mest tillit för SVT, Sveriges Radio, Dagens Nyheter och TV4.

Varannan svensk känner oro för filterbubblor, det vill säga att algoritmer på nätet filtrerar information utifrån tidigare sökningar och att vi därför endast får information som stämmer med våra egna åsikter.

(Svenskarna och internet 2023, Internetstiftelsen)

Vi är en bransch att ta på allvar, en framtidsbransch som växer snabbt med mycket att bidra med till samhället, säger Johanna Nylander, analyschef på Dataspelsbranschen.

15

PERSPEKTIV

Lekfull bransch i framkant

Johanna Nylander tycker att alla borde spela mer dataspel. Det är inte så konstigt eftersom hon de senaste tio åren jobbat för branschorganisationen Dataspelsbranschen. Nu ser hon nya möjligheter att sprida den kreativa innovationskraft och digitala kompetens som finns i branschen.

Text **GUNILLA MILD NYGREN** Foto **CHRISTIAN ANDERSSON**

– VI ÄR EN BRANSCH att ta på allvar, dels för att så många människor i olika åldrar spelar, dels för att det är en framtidsbransch som växer i snabb takt. Vi har så mycket att bidra med till samhället när det gäller till exempel innovation, utbildning och klimatarbete, säger Johanna Nylander, som sedan några år är analyschef på branschorganisationen Dataspelsbranschen.

Hon menar att dataspelsbranschen alltid har tvingats ligga i teknologisk framkant eftersom den konkurrerar om människors tid. Den teknologiska drivkraften är något som också skapar möjligheter för andra branscher.

– Det kanske låter som hybris när jag säger att vi är som rymdindustrin där mycket av innovationerna kommer alla till gagn. Men det är faktiskt på samma sätt med spelbranschen. Här finns en drivkraft att testa ny teknik på nya sätt, till exempel inom AI (artificiell intelligens), VR (virtual reality) och AR (augmented reality), och att se vad som fungerar.

NÄR HON OCH KOLLEGAN Per Strömbäck var på besök i EU-parlamentet i Bryssel i våras var det just detta som stod på agendan; att visa nyttan med den kompetens som finns inom spelbranschen och att ta den på allvar.

– Synen på dataspel är präglad av en ganska ensidig bild av att det är något som barn och tonåringar håller på med, ett onyttigt tidsfördriv. Den synen påverkar fortfarande inom områden som lagstiftning och antalet utbildningsplatser. Har man inte spelat själv är det svårt att förstå hur tekniskt komplext det är och inte heller det sociala sammanhanget av att spela, så ja, jag tycker alla borde spela mer!

Från den traditionella industrin märks dock ett allt större intresse för den digitala kompetens som finns inom spelindustrin. Spelutvecklare kan till exempel skapa simuleringsmiljöer med digitala tvillingar av en befintlig miljö för att simulera händelser som kan ske i verkligheten. Tekniken används inom vitt skilda verksamheter som film, tillverkningsindustri, fastighetsutveckling, hälsovård eller miljö- och infrastrukturprojekt.

Sverige är ett litet land, men ett betydande land inom spelindustrin. Omsättningen inom svensk spelindustri var under 2022 32,5 miljarder kronor och totalt, inklusive dotterbolag i utlandet, omsatte den svenska branschen 86,5 miljarder kronor.

Många stora internationella spelsuccéer kommer från Sverige. Minecraft från Mojang är världens mest sålda spel och mobilspelsserien Candy Crush från

King har laddats ner fem miljarder gånger. Samtidigt är en av de allra största utmaningarna för branschen kompetensförsörjningen för att kunna fortsätta växa och ligga i topp.

– Vi har ett underskott av utbildade spelutvecklare till skillnad från i många andra kreativa yrken. I Sverige är vi beroende av arbetskraftsinvandring – dels för att få in fler utbildade inom branschen, dels för att berika utvecklingen med olika erfarenheter.

Och de som behövs är inte bara programmerare, en vanlig missuppfattning, enligt Johanna Nylander:

– Det är en kreativ bransch som skapar upplevelser. Vi har ett underskott av utbildade i alla de delar som arbetar med spelutveckling – det är programmering, men minst lika stor del har med grafik och design att göra. Spelutveckling är verkligen ett teamwork.

DE STORA SPELBOLAGEN har en internationell marknad. Det gör också att det är nödvändigt med mångfald för att skapa bra spel som ska vara spännande, roliga och attraktiva för spelare över hela världen.

– Här har till exempel lagstiftningen inte hängtt med. I Sverige är det en jätteutmaning med regler kring arbetstillstånd och provanställningar. Som branschorganisation försöker vi påverka inom det området för att underlätta för företagen att anställa.

Själv är hon utbildad spelutvecklare från en tidig årgång på högskolan i Skövde som läste dataspelsgrafik. Men andra delar av branschen lockade och hon skrev sin uppsats om marknadsföring av dataspel och blev marknadschef på ett spelbolag i Köpenhamn.

– Jag har alltid haft ett engagemang för samhällsfrågor vid sidan av spelintresset och att arbeta med frågor som rör utvecklingen av hela branschen blev ett naturligt steg. Nu får jag chansen att jobba med påverkansarbete och samhällsfrågor i stort – hur världen påverkar spelbranschen och hur spelbranschen påverkar världen, säger Johanna Nylander.

OCH BRANSCHEN påverkar definitivt sin omvärld, menar hon. En del av värdeskapandet som spel står för är självklart underhållning, men också en tradition av berättande, att ge människor en möjlighet att kunna utforska nya världar.

– Det finns en helt ny bredd i de typer av spel som görs i dag och vilka historier som förmedlas i spelen – det går att jämföra med film och tv. Men i spel finns även möjligheten att interagera och kunna styra handlingen, man får inte bara något berättat för sig utan kan medskapas och delta. •

Spel står för underhållning, en tradition av berättande och ger människor en möjlighet att utforska nya världar.

Svenska dataspelsbolag står i högt i kurs. När Hollywood vill ha bra spel så kommer de till Sverige, konstaterar Johanna Nylander. Just nu utvecklas till exempel filmkoncepten *Star Wars*, *James Bond*, *Indiana Jones* och *Dune* till spel här. Men först ut är *Avatar: Frontiers of Pandora* som släpps strax före jul.

DRAHOMÍR HUGO POSTEBY-MACH

Borta är bra,
men Malmö är bäst.

17

JOHANNA NYLANDER

GÖR

Analyschef på branschorganisationen Dataspelsbranschen.

FAVORITSTAD

Älskar att resa, men gillar ändå att komma hem till Malmö.

FRITID

Med två förskolebarn finns inte mycket tid över till fritid.

SPELFAVORITER

Gillar kluriga och smarta pusselspel i mobilen eller action och äventyr på spelkonsolen hemma i soffan.

JUST NU

En hockeylegendars resa

Som 23-åring fick Valter Skarsgård erbjudandet att spela huvudrollen i serien *Börje – The Journey of a Legend*. En framgångssaga om Börje Salming, hockeylegendaren som hade sin storhetstid flera decennier innan Valter växte upp. Nu, fyra år senare, är serien klar för premiär på Viaplay och TV3.

Text **TOVE GYLLENSTIERNA** Foto **CRILLE FORSPEBER/VIAPLAY**

Valter Skarsgård spelar en ung Börje Salming när han kommer till en för honom okänd värld i 1970-talets NHL och Kanada.

Börje Salming och regissören Amir Chamdin hade tät kontakt under flera år i arbetet med serien.

FAKTA OM BÖRJE – THE JOURNEY OF A LEGEND

- Valter Skarsgård spelar rollen som Börje Salming i Viaplays serie *Börje – The Journey of a Legend* som har premiär den 19 november i Viaplay och på TV3. Serien är i sex delar och handlar om Börje Salmings tidiga karriär.
- Hustrun Margitta spelas av Hedda Stiernstedt. I rollen som Inge Hammarström ser vi Pelle Holmström och Stig Salming spelas av Oscar Skagerberg. Som talangscouten McNamara spelar Jason Priestly, välkänd från ungdomsserien *Beverly Hills 90210*.
- Regissör är Amir Chamdin som vann pris i Cannes för Viaplayserien *Partisan*.

SERIEN SKILDRAR Börje Salmings liv från uppväxten i Kiruna till genombrottet i Brynäs och vidare åren som proffshockeyspelare i Kanada för Toronto Maple Leafs i NHL, en av världens tuffaste hockeyligor.

När Valter Skarsgård för fyra år sedan tillfrågades om rollen hade han bara en vag aning om vem Börje Salming var.

– Jag visste att han var en stor hockeyspelare, inte mycket mer. När jag berättade för mamma, sa hon bara: Wow, Börje Salming!

Inte heller hade Valter spelat ishockey tidigare:

– Nu fick jag en tränare och fick börja från början med skridskoåkningen. Jag lärde mig så pass mycket att jag är bra på att låtsas spela ishockey. Vilket inte riktigt är samma sak som att vara en bra spelare.

Och kanske viktigast av allt: Valter fick träffa Börje Salming flera gånger, både före och efter inspelningen.

– Han växte ju upp i Kiruna på 1950- och 60-talen, en helt annan tid, när killar skulle vara hårda och inte visa känslor. Som äldre förändrades han, det förstod jag. Han hade jobbat med sig själv och blivit öppnare. Men under de år som serien utspelar sig var det ett annat mansideal.

ÄVEN SJÄLVA idrotten var råare på den tiden.

– Det är – och var särskilt tidigare – en våldsam sport. På isen var Börje stentuff, han fick många puckar på alla möjliga ställen och bröt det mesta som går att bryta. Privat var han mjukare.

Att balansera den skillnaden var det svåraste i rollen, säger Valter:

– Jag har försökt gestalta vem han var innerst inne bakom den tuffa fasaden. Han var alltid ödmjuk mot såväl medspelare som vänner och familj.

Serien handlar också om den betydelse Börje Salming har haft för ishockeysporten generellt och hur han banade väg för andra europeiska spelare i NHL. Den kom till efter en idé av regissören Amir Chamdin, vars starka vision var en ledstjärna för Valter genom hela projektet.

– Ändå var Amir inte så låst när vi spelade in de olika scenerna. Det var ett samspel och jag kunde ibland testa egna idéer.

VID 16 ÅRS ålder insåg Valter att det var skådespelare han ville bli, gå i samma fotspår som pappa Stellan och storebröderna Alexander, Gustav och Bill. Han gick teaterlinjen på gymnasiet och senare kurser i skådespeleri, bland annat hos den berömda Stella Adler i New York. Hans första stora roll var i ungdomsfilmen *IRL*, från 2013. Men att gestalta en person som fortfarande lever måste vara extra svårt. Börje Salming var ofta med vid inspelningarna och hann se en del scener, innan han tragiskt gick bort i ALS.

Vad tyckte Börje om Valters porträtt av honom?

– Tyvärr blev han så pass sjuk innan han hann se inspelade scener, så jag hörde inte någon reaktion direkt från honom själv. Men hans familj förmedlade att han var nöjd och det känns bra. •

Hjälp oss hålla era fastighetsnät uppdaterade

Ibland behöver vi på Tele2 åtgärda ert fastighetsnät för allra bästa funktion. Oftast sker det dagtid, men problem kan uppstå även utanför ordinarie arbetstider.

För att snabbt kunna ge avtalad service är det avgörande att Tele2 har nycklar till ert fastighets teknikutrymmen. Detta för att kunna felsöka, göra installationer och åtgärda problem på plats, dygnet och året runt. Vi förvarar era nycklar i säkerhetsklassade skåp i larmade utrymmen hos Tele2.

Kontakta oss så hämtar vi nycklarna till er fastighet.

Fyll i formuläret på tele2.se/nyckelansvarig

Ny styrelse, nya kontaktpersoner?

Kom ihåg att meddela oss era kontaktuppgifter. Då får ni viktig information om uppgraderingar och tjänster.

Ring **90 333**, mejla oss på fastighetsagare@tele2.com eller meddela oss på tele2.se/fastighetsagare/ny-kontaktperson

TELE2
● ● ● ● ● ●
OBEGRÄNSAD